

Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzija

Domraksts

“100. pants Satversmes simtgadē: kā vārda brīvība un pašizpaušme padara mani laimīgu un Latviju stipru?”

Darba autors: 12.kom. klases skolniece Sintija Klints
Pedagogs: Gunita Smiltāne

Jelgava, 2021

100. pants Satversmes simtgadē: kā vārda brīvība un pašizpaušme padara mani laimīgu un Latviju stipru?

Spožas gaismas, plaša skatuve, plāna, mirdzoša sviedru kārta, solis, neliela galvas pieliekšana un gracioza rokas pacelšana, nolaišana. Šī kustība simbolizē pateicību, cieņu un visnotaļ nozīmīgu emociju pēc priekšnesuma: paveiktā gandarījumu. Caur kustību tiek izteikts prieks, sāpes, pārsteigums, protests, mīlestība. Visu, ko nevar pateikt ar vārdiem. Deja ir mana brīvība, kuru aizsargā Satversme, pasakot, ka ikvienam ir tiesības uz radošo darbību, māksliniecisko jaunradi, savu domu, ticības un uzskatu izklāstu vai, tieši pretēji, noklusēšanu.

Ne velti kā viena no jaunākajām un aktuālākajām komunikācijas un pašizpaušmes metodēm ir mūsdienu dejas. Gan dejotāji, gan horeogrāfi, radošās personības, izmantojot mūziku, scenogrāfiju un ķermeņa plastiku, runā par to, ko vārdos neizteikt ne skaļi, ne čukstus. Bieži dzirdami jautājumi “Kāpēc tur plātās? Kas tas vispār ir?”, uz kuriem beidzot atradu atbildi. Darbojoties mūsdienu horeogrāfijā jau kopš pašas bērnības, agrāk tas bija vien brīvā laika pavadīšanas veids, taču tagad savu emociju, izjūtu un domu atklāšanas rīks. Deja ir līdzeklis, ko izmantot, kad runāt nespēju.

Kā viens no visatzītākajiem deju uzvedumiem pēdējo gadu laikā ir 2018.gada mūsdienu deju izrāde “GORODKI. Veltījums Sibīrijas bērniem”. To veidoja deju studija “Benefice”, iegūstot informāciju vēstures avotos, veicot intervijas par deportāciju un pētot Latvijas valsts pagātņi. Deju izrāde vēsta par izsūtīšanu uz Sibīriju un emocionāli uzrunāja visu paaudžu skatītājus. 38 mūsdienu jaunieši caur plastiku, mūziku un kustībām izstāstīja mūsu tautas 1500 cilvēku stāstu. Tā ne vien ir rādīta visā Latvijā, bet arī dažādos starptautiskos konkursos.

Šī izrāde saņēma ļoti lielu skatītāju atzinību, taču pasaulē ir mākslinieki, kuri par savu darbu ir samaksājuši visaugstāko cenu. Spilgts piemērs ir K. Serebreņņikova izrāde “Outside”. Tā iestudēta Maskavā, godinot ķīniešu fotogrāfu Renu Hangu, kurš šokēja ar erotiskas noskaņas bilžu publikāciju cenzētā sabiedrībā. Mākslinieks 2017.gadā, cilvēku kritikas un savas pozīcijas zaudēšanas dēļ, izdarīja pašnāvību. “Izrāde “Outside” bija kā himna brīvībai – mākslinieka brīvībai, seksuālajai brīvībai, vienkārši brīvībai būt pašam. Spēcīga un provokatīva, komiska un poētiska, negaidīti sāpīgi dziļi personiska.”¹ Vārda brīvība ir neatņemama vērtība mākslinieciskajā darbībā, tomēr, pārkāpjot līdz galam vēl neizpētītās robežas, spiediens no politiskajiem spēkiem un sabiedrības spēj iznīcināt līdz šim nostiprināto platformu.

Fotogrāfija, teātra izrāde un modernās dejas uzvedums ir apliecinājums, cik dažāda var būt izpratne par vārda brīvību. Tomēr tām ir kopīgs mērķis: runāt par skaļo un kluso, sāpīgo, vai tieši pretēji jau pieņemto, saprasto, pārdzīvoto.

Ir kārtējais deju mēģinājums. Veic soli, roka taisni, iztaisno muguru, bet ko izdzīvot, par ko dejas? Par laimīgiem, brīviem, talantīgiem un stipriem Latvijas cilvēkiem.

1. LSM. lv kultūras redakcija, “Janvārī Rīgā viesosies Serebreņņikova izrāde «Outside» – himna brīvībai.”, <https://www.lsm.lv/raksts/kultura/teatris-un-deja/janvari-riga-viesosies-serebrennikova-izrade-outside--himna-brivibai.a338534/>, 2019, LSM.lv).

Literatūras avoti

LSM.lv kultūras redakcija, 2019. "Janvārī Rīgā viesosies Serebreņņikova izrāde «Outside» – himna brīvībai", *www.lsm.lv*. [Tiešsaiste pieejama]: <https://www.lsm.lv/raksts/kultura/teatris-un-deja/janvari-riga-viesosies-serebrennikova-izrade-outside--himna-brivibai.a338534/> [Piekļūts 12. 11. 2021].

Latvijas valsts simtgades biroja redakcija, 2019. " Dejas izrāde "Gorodki. Veltījums Sibīrijas bērniem"", *www.lv100.lv*. [Tiešsaiste pieejama]: <https://lv100.lv/programma/kalendars/dejas-izrade-gorodki-veltijums-sibirijas-berniem-jelgava/> [Piekļūts 15. 11. 2021].